

ДАНЪЦИ И ТАКСИ. ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ.

ЧАСТ I

Данъците и таксите са неизменна част от всяка финансова система – у нас и по света. Това са пари, които се дължат от гражданите и бизнеса. Размерът и броят им не са универсални, а се определят от множество фактори. Ето основните им характеристики:

ТАКСИ

Определени суми, дължими при извършване на услуга. Тази услуга може да бъде направена както от държавна институция, така и от частно дружество. Например, обучението също се заплаща чрез такси, които в случая са дължими към образователната институция. Такси дължим и при извършване на някои административни услуги, при някои големи покупки-продажби, еднократни при създаване на различни абонаменти, за ползване на общинска собственост и други.

ДАНЪЦИ

Докато таксите по-често се заплащат по повод конкретно събитие, данъците са периодично дължими суми. Те представляват участието на всеки във финансовата система. Данъци се заплащат от фирмите, но и от гражданите. Данъци се начисляват върху имоти, заплата, печалба, стоки и услуги и други. Парите от данъци отиват в държавния бюджет. Плащането им е част от така наречения “обществения договор” – всеки, който иска да бъде част от живота на едно общество и държава, трябва да внася пари в бюджета.

ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ

Парите, които постъпват и се харчат от дадена държава за съответния период от време. Правилното управление на бюджета е в основата на икономическата стабилност на страната. Много важен приход за бюджета са именно парите от данъци на гражданите и бизнеса. Като страна, членувача в Европейския съюз, България получава финансова подкрепа и от различни фондове на ЕС. Средствата се разпределят за различни неща, сред които: пенсиите на възрастните хора, социалните помощи за хората в неравностойно положение, училищата и детските градини, някои спортни зали и игрища. С пари от бюджета се финансира още изграждането на пътища и болници, полицията, армията и много други.

ЧАСТ II

В рамките на финансовата система у нас работят и някои ключови институции. Частни или държавни, те са част от икономиката. Важно е да знаем кои са тези институции, каква роля изпълняват и как това засяга живота на всеки от нас. Ще се спрем на най-основните, с които повечето хора се срещат в живота си под една или друга форма:

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА /БНБ/

Това е централната банка на България. У нас тя е държавна, за разлика от други страни, например Съединените американски щати, където държавният резерв /Федерален резерв - ФЕД/ е съставен от частни банки. БНБ е национален институт на държавата, който се отчита пред Народното събрание - Парламента. Народната банка е регулатор на търговските банки и осъществява надзор върху дейността им, за да поддържа стабилността на банковата система и да защитава интересите на гражданите и фирмите, които в този случай влагат своите пари или ползват кредити. БНБ емитира (издава, печата) българската валута - лев, когато това е наложително. Освен това, банката извършва изследователска дейност, събира, обобщава и анализира статистически данни. Играе важна роля в икономиката, поддържайки силата на паричната единица /лева/. Част от Европейската система на централните банки.

ЕВРОПЕЙСКА ЦЕНТРАЛНА БАНКА /ЕЦБ/

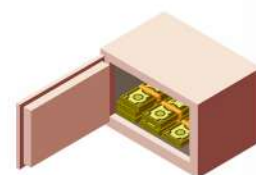
В Европа съществува обща система на централните банки, в която влизат националните банки на държавите /в това число и БНБ/, и Европейската централна банка /ЕЦБ/. Това е институцията, която емитира (печата) евро на ниво Европейски съюз. Нейна ключова задача е да поддържа стабилността на паричната единица евро и да осъществява надзор (контрол) над банковите системи на Стария континент. Важна задача на ЕЦБ е да определя паричната политика на Европейския съюз, да следи за стабилност на цените и да се грижи за наличието на здрава икономическа среда.

ТЪРГОВСКИ БАНКИ

Банките са добре познати като институции, чиято основна дейност е да предлагат услуги за съхранение на пари и кредитиране /виж Урок 2/. Днес банките се лицензират, т.е. получават разрешение да работят, от БНБ и допълнително се контролират и от Комисията за финансов надзор (КФН). Банките имат 2 основни функции - да приемат депозити и да дават заеми. Обикновено банките извличат печалба от такси върху услугите, които извършват и от лихви върху дадените заеми. Има банки, които не могат да взимат лихви върху отпуснатите заеми, такива са банките в мюсюлманския свят. За сметка на това те имат такса „услуга“ заради това, че са отпуснали кредит.

ИНСТИТУЦИИ ЗА МИКРОКРЕДИТИРАНЕ

Получаването на кредит от банка е свързано с прецизна система на одобрение, което може да направи процеса сравнително дълъг. Заемът от микрокредитираща институция може да се получи по-бързо, тъй като изискванията към получателя на парите са по-малко. Това обаче създава риск някой да не може да си плати навреме, а този риск трябва да бъде платен под една или друга форма. Затова и лихвите на този тип кредити са по-високи. Обикновено тези институции отпускат по-малки по размер заеми в сравнение с банките. Целта на тези кредити е да ни помогнат в случай, че ни се наложи разход, за който не сме отделили средства в този месец, а заплатата ни предстои след седмици или няколко дни.

ЛИЗИНГОВИ ДРУЖЕСТВА

Лизинг е форма на придобиване на стока срещу само част от неговата пълна цена. Клиентът сключва договор с лизинговото дружество, за да може да използва конкретната вещ, докато все още плаща за нея. Хората си купуват на лизинг най-често скъпа техника или автомобили. Важно е да знаем, че макар клиентът да ползва стоката, тя е собственост на лизинговото дружество, докато не се изплати напълно. Ако клиентът спре да плаща договорените вноски, дружеството има право да си вземе стоката обратно.

